

SETMANARI DE LITERATURA, NOVAS Y ANUNCIOS

Dedicat ab preferencia al desarrollo de la vida teatral de Catalunya

SORTIRÁ LOS DISSAPTES

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:
En Barcelona. Ptas. 2 trimestre.
Per a ciutat. » 2 »
Extranjer y
Ultramar. » 10 l' any.

Director: D. JOAN BRÚ SANCLEMENT

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:
Carrer de las Cabras, 13, según.
Bussó a la escala. Despatx: de 12 à 2.

PREUS DE CADA NÚMERO:
Número corrent. . . 0'10 Ptas.
» atrassat. . . 0'15 »
» » pera
los no suscrits. . . 0'20 »

IMPORTANT

Ab tot y lo nou augment de tiratje, s' agotá lo número anterior.

En lo present hem augmentat lo número d' exemplars de tal manera, que triplican la cantitat que habitualment acostumavam á tirar.

Ab la edició d' avuy se reparteix lo tercer folletí de la bonica producció de D. Frederich Soler, LO TEATRO PER DINS. Si algú desitjant colleccionarla li faltés algún dels dos anteriors folletins, haventsen fet una tirada especial, pot adquirirlos en nostra Administració á 5 céntims cada un.

Aquesta condició es sols válida fins al 10 del corrent; passat aquest dia los folletins que quedin, sols se servirán ab son corresponent número y al preu de 15 céntims cada un.

LA EVOLUCIÓ TEATRAL (1)

II

LO TEATRO EXTRANJER Y LO TEATRO CATALÁ

(Acabament.)

La obra artística, en totas sas manifestacions, es lo mirall ahont se reflecta la potencia d' una Societat civilizada. Desde 'l moment en que un poble té conciencia de son avens artístich, tendeix á la personificació viva de sos ideals per me-

di de la obra dramática. Cumplint aquesta lley inevitable, l' esperit inteligent del poble catalá, despertant d' un llarch somni de centurias per respondre á l' activitat febrosa d' aquest sigle, va buscar en la obra dramática la representació de son caràcter y 'l símbol de las sevas desgracias y de las sevas nobles aspiracions. Los elements característichs de sas primeras produccions eran l' estudi de las costums y la grossera sátira á las lleys que obligavan als autors á fer sortir en sas obras un personatge castellá, al que 's feya sempre parlar en llenguatje municipalsch. La protesta á la tiránica lley havia d' esclatar d' un modo ó altre.

Passada aquesta primera época que 's pot calificar de embrionaria, 's va desarrollar lo sentiment que primer manifesta una nació quan se sent forta y té conciencia de la seva propia inteligencia: lo sentiment de la patria. La tendencia de tots los autors dramátichs havia de esser forzosament la de reivindicar las glorias que coronavan lo passat de Catalunya y que li asseguravan lo pervenir. S' enorgullía y s' elevava fins lo sublim ab relatar las proesas de sos més preclaros fills, y plorava ab las desgracias d' aquesta noble nacionalitat que tant ha sapigut sufrir y trevallar. Pero ab totas aquestas manifestacions, propias tan sols d' una literatura infantil, no més podia aspirar á justificar la rahó ab que demanava una plassa dintre de la república de las lletas contemporáneas; pero de cap modo creures ab dret, per aquest sol fet, á ocupar un lloch preeminent dintre del mon literari. Un poble que viu de la seva historia es un poble mort. Consu-

(1) Véigis lo número 49.

meix lo que sos antepassats han produhit sense crear res de nou, quan lo que deuria fer es elaborar las energías acumuladas per las anteriors generacions formant, productes nous que responguessin al avens del sigle. La literatura d' una época s' ha de encarnar en las entranyas de la Societat en que viu, y reproduhirla ab més ó menos fidelitat. Ha de representar las aspiracions d' aquella Societat, los ideals que persegueix, las ambicions en que fixa la seva ditxa; en una paraula: ha d' ésser lo símbol de la essencia y de las manifestacions activas del poble que li dona vida. ¿Es aquest lo camí que ha seguit l' art dramàtic catalá? Es precis tenir la vena *patriotera* als ulls per no veurer clarament que no. Mentres lo teatro extranger, com ja várem tenir ocasió de pintar á grans rasgos en nostre anterior article, va evolucionant, prenent lo naturalisme com á base, ja en lo sentit del més crú realisme, ja presentant en escena personatjes que, al mateix temps que reals, siguin símbols dels grans caràcters dels homes; mentres la escola naturalista simbólica capitanejada per Ibsen estudia, ab la personificació viva dels tipos teatrals, los grans problemas que persegueix la humanitat en aquest moment històric, donantli la solució més adecuada al seu temperament y á las influencias de de la rassa, però solució al fi; mentres tot aixó se efectúa... ¿per qué no dirho? los catalans estém sostenint la *luminosa* discussió de si los personatjes de las nostras obras han de enrahonar com enrahona tothom ó han de *recrear* las orelles del públich ab ratllas curtas de vuit ú onze sílabas. ¡La forma poética! ¡*Sancta sanctorum* que no 's pot profanar sense atraures las malediccions d' aquest agregat de *mòmias* literarias que fixan tota la seva reputació y tota la seva ditxa en l' efecte *cantábil* d' unas quantas líricas redondillas! Sembla impossible que aixó succeheixien plé fi de sigle, y que 'l progrés extranger no hagi lograt foradar las ciclópeas murallas que tancan la civilisació artístico-dramática catalana, que s' enterra, com la civilisació xina, dintre del manto funerari de la seva historia. Pero ni la forma ni 'l fondo d' aquesta manifestació del art que tant en clar parla en favor del progrés intelectual d' un poble, portan trassas de modificarse, sino que continúan vivint de vellurias y de tradicions. Tots los que hem assistit á un número regular de representacions teatrals, estém cansats de sentir malehir á Felip V y de alabar fins lo hiperpòlich las grandesas dels héroes catalans. No es que no sigui digne de censura 'l primer ni mereixedors de elogi 'ls segons; pero tant se n' abusa que al últim arriba á escoltarse ab la més glacial indiferencia. Además d' aixó, causa pena confessar que 'ls que tenen grans condicions per presentar en escena un estudi acabat d' un *caràcter* humá s' entretinguin en fer sortir ninots vestits de *reys*

y *cavallers*, falsificant la historia, y fentlos dir conceptes del més refinat sentit filosófic, en forma grandilocuent, com may podian arribar á somniar los personatjes á qui s' usurpa 'l nom. Me faria gracia sentir parlar aquets homes tal com devían ferho en la época en que vivían y compararlo ab lo modo ab que se 'ls obliga á parlar ara.

Seria xocant veure un home d' inteligencia embrionaria y que apenas sab posar lo seu nom, expressar las sevas teorías en grandilocuents endecassílabas. ¡Ah! Shakespeare estudiava los caràcters d' un modo molt diferent: buscava la grandiositat y la sublimitat filosófica dintre de las frases més senzillas y més crúas. Las veritats las feya naixer de la frase humana y la seva filòsòfia tenia 'l sabor de la senzillesa, no era la filòsòfia enquadrada ab luxo que alguns nos volen fer empassar. Aixó, unit á la tendencia que s' observa d' internarse cada dia més en las tenebrosas regions de la historia, que 'ns portará, á no tardar, á veure en escena al nostre pare Adam, fa que la literatura catalana no respongui ni de molt, á las corrents progressivas que 's notan al extranger. Los esforços d' uns quants homes de bona voluntat no 's veuen desgraciadament coronats per lo beneplácit d' un públich que está viciat per los mateixos autors, y que s' extranya devant de la més petita novetat; com si 'l temps no corrés, y 'l teatro d' ara hagués de continuar sent lo *Corral de las Comedias* del sigle xvii. en Madrid.

Es necessari, donchs, parlar clar; y que l' elogi mútu, tan ben establert en aquesta terra, no 'ns porti fins á ignorar la nostra verdadera situació.

IGNASI IGLESIAS

Teatro Catalá

HERENCIA DE SANG.—Drama en 3 actes y en prosa, original dels Srs. Dalmases Gil y Guasch Tombas, estrenat la nit del 27 de Janer en lo teatro de Novetats.

A presència d' una concurrencia tan lluhida com numerosa que omplía lo pati y pisos del vast y elegant teatro del Passeig de Gracia, va estrenarse lo divendres de la setmana passada, lo drama *Herencia de Sang*.

Del Sr. Dalmases no coneixíam cap obra anterior y del Sr. Guasch únicament obretas lleugeras y en un acte, de modo que lo drama del qual parlém, bé pot considerarse com á debut de sos joves autors. La prosa, que d' algun temps ensá s' observa ve substituhint al vers, en las obras teatrals, ha sigut la forma d' expressió triada per los Srs. Guasch y Dalmases pera la presentació ó exposició del pensament dramàtic y sí bé no es una prosa escullida, filigranada, en cambi no es tampoch vulgar ni grollera: es apropiadada á la boca dels personatjes que deuen

usarla, y aixó denota en sos autors una tendència marcada cap á la escola realista. Y ara que dihém realista, devém dir també que únicament en la expressió, en lo modo de dir, es en lo que 's coneix aixó, que per lo demás la obra es romántica; en la concepció del argument y en lo desarrollo també, per més que 's noti un desitx marcat de fugir del género y entrar en lo que ara priva.

La trama ó fábula escénica consisteix en un jove que en amors tinguts ab una modisteta ha obtingut un fill, y luego abandona fill y estimada, marxant á California, hont fa una fortuna fabulosa y contrau matrimoni ab una cantant de molt méns edat que ell, retornant á Barcelona (lloch de l' acció) al cap de 25 ó 30 anys de ausencia.

La noya seduhida es escullida per esposa per un honrat menestral que adopta lo fill d' ella y no tenintne d' altre en son matrimoni, dona al noy la carrera de metje, arribant á exercirla ab honra y profit.

Ramon y Aurora tornan á Barcelona, y en sa magnífica torre de Sant Gervasi donan reunions espléndidas concoreguent á ella Lluís, lo jove metje, qui 's fa íntim amich de D. Ramon y visita á donya Aurora en sas malalties. Pero Lluís y Aurora s' enamoran y un dia son sorpresos per Ramon en un moment de delicada efusió de sentiment entre 'ls ayants adúlter. Lo marit calla l' agravi y rumia una venjansa. Pensa alashoras en Rosa, la virginal poncella desclosa y marcida per sa conducta infame, se remou en sa conciencia lo recort del fillet de sos amors y vol reparar la falta buscant á mare y fill pera legarlos sa fortuna inmensa, com á primer pas de venjansa contra sa infidel muller.

Troba á Rosa, la qual retxasa la oferta y enredant-se l' acció d' una manera natural, entra Lluís, y al sortir Ramon, aquell vé en coneixement de que Aurora es la esposa del seu pare. Divulgat lo secret á sa estimada, son delict 'ls causa horror y 's prestan sumisos á la veu de Ramon que los fa ajenollar á sos peus, y volguent matar á Lluís, cau ell mort per l' emoció al saber que Lluís es lo fill que ab tant d' afany buscava.

Aquest es descrit á grans rasgos, l' argument de *Herencia de sang*. Lo nús está, com se veu, ben fet; tant la trama com l' urdit son fets ab bon desitj y fins ab garbo, pero lo perfil d' algun personatge cómich no resulta prou de relléu, lo qual es una verdadera llástima porque guanyaría molt la obra.

Lo final del acte primer está trovat d' un modo natural y las situacions últimas dels actes segon y ters son també interessants.

En algun passatge dels dos primers actes la obra podria alleugerirse escursant algunas escenas algun tant carregadas.

Per lo demás, lo drama marxa; que va agradar al públich ho prova lo haver sigut cridats á las taulas los autors al final de cada acte y l' haver fet aixecar lo teló varias vegadas al acabar la obra.

Esperém aplaudir al Sr. Dalmases y al Sr. Guasch en otras obras. ja que han tingut la sort de entrar ab bon peu en lo teatro catalá y será major nostra satisfacció si podém aplaudirlos separadament, puig que cada hū d' ells té alé pera continuar avant la marxa comensada.

La execució del drama en la nit del estreno no va passar de ser mitjana, per qual motiu no fém menció especial dels actors.

J. BRÚ

LA MOSCA AL NAS.—Comedia en un acte y en vers, original de D. Frederich Soler; estrenada la nit del 30 del mes passat en lo Teatro Romea.

La comedieta que 'l Sr. Soler ha donat últimament á l' escena 's distingeix sobretot per la munió d' acudits qu' en ella s' hi trovan. Se tracta d' un solter á qui li fa horror lo matrimoni y á qui una cunyada seva á fi de ferli perdre la manía que té de viure sol ab una criada, se li presenta fingint tres tipos distints de minyona de servey, fins que logra convéncel de que no hi ha ningú tan servicial com una bona esposa.

La mosca al nas está versificada ab una soltura notable y varias de sas escenas resultan sumament graciosas.

La execució va ser bona, distingintse la Sra. Parrenyo que representá los tres tipos sobredits, la senyora Clemente (Adela) y los senyors Goula y Olivé.

Actors y autor foren cridats á las taulas al final de la representació.—M.

CANSO DEL MARINER

Encara no apunta l' auba
lo mariner se 'n vá 'l mar
per recosir be las xarxas
en la platja boy cantant.
Assentat demunt la sorra,
tot solet vinga cantar,
mentres las onas lleugeras
van corrent amunt y avall:
zim, zam,
fan las onas llaugeretas;
zim, zam,
sens parar un sol instant.

Una nena qu' estimava
més maca qu' un pom de flors,
cert mati vareig trovarla
parlant ab altre aymador.
Al veurem se posá á riurer
boy fent á l' altre un petó.
Ja se sap, avuy als pobres
los abandona tothom.
Zim, zam,
fan las onas lleugeretas;
zim, zam,
sens parar un sol instant.

Desde aquell jorn per distreurem,
quan á dintre la mar só,
canto sempre, canto sempre
y aixis trobo grat concol.
Mon tresor es la barqueta,
sos remes son mos companyons
y la mar es ma esperança,
puig ella 'l susten me don.
Zim, zam,
fan las onas lleugeretas;
zim, zam,
sens parar un sol instant.

J. TARRÉ Y R.

LA GENT DE LA POR

PASSATEMPS FOLK-LÓRICH

Senyoras, Senyors:

Poseu vos las mans al pit y respóngueume ab tota franquesa: ¿No es cert qu' al trobarvos congregats en un lloch tancat, asseguts en rengles com si anéssiu en un vagó; quan veyeu de repent qu' un senyor vestit de negre s' alsa de la cadira presidencial y desenvaynant un protocol més ó menós voluminos pronuncia aquet formidable *senyoras, senyors*; no es cert, repeteixo, que un malestar inexplicable vos glaça la sanch en las venas, sentiú lo que deu sentir l' acell al sonar el cop fatal de la gabiá paradora que 's tanca darrera d' ell, y aquell silenci ab que aculliu sas primeras paraulas no es més que una mostra d' heroyca resignació davant d' un perill sense fugida?

¡Oh! sí, siguéme francs; ¿no es cert que 'ls discursos y sobre tot els discursos de president, aquestos discursos obligatoris y fatals, vos causan el mateix horror qu' á mí 'm causan?

Yo per part meva confesso que 'l horror de què acabo de parlarvos es tan íntens, que no he pogut digerir un discurs en ma vida; però fidel, al menós, al precepte que mana «que lo que no vulguis per tú no ho vulgas pels altres», he tingut la delicadesa de no imposar a ningú una arenga meva. No; en tinc la consciencia ben neta y juro que l' en haguera tinguda fins al darrer dia de ma vida si 'l càrrech de President que, malgrat tots els meus esforços, va confiar-me 'l *Centre Català*, no m' obligués—ben de malgrat meu, ho podeu creure—á dirigirvos la paraula, y no dich á fervos un discurs, perquè ni tinc el propòsit de mortificarvos ab unas quantas planas d' indigesta y soporífera prosa, ni encara que m' ho proposés vuy creure qu' un discurs pogués brotar-me de la ploma.

¡Y el deber es, no obstant, incluíble!... Y tinc de parlarvos forsosament y no sé de què parlarvos!...

No vos parlaré pas de pavorosos problemas socials, que podrian convertir-se molt fàcilment en música celestial en la ploma d' un poeta, ni 'ns perdrém en els laberintes del regionalisme per hont ab passos tan fermes han caminat altres presidents, que tan dignament han desempenyat el càrrech que tan indignament desempenyo.

No puch pas ficar-me, com un gos en una iglesia, á discutir y senyalar els camins que deu seguir la poesia catalana, per exemple, ya que 'ls que sentim y fem versos no tenim dret d' ensenyar de fer versos ni de sentir; sinó qu' aquesta elevada missió sembla reservada, per dret diví sens dupte, á homes que no sápigam versificar y que per agafar la ploma han de desar el cor en un calaix del escriptori com un embrás inútil!...

¿No os sembla qu' en aquestos dias de Nadal en que 's diria que 'l món fa una patriarcal olòreta de molsa; en que 's diria que 'ls homes, ben embolicats en sos abrics, tenen alguna cosa de figuretas de pessebre; en que las prosayecas cuynas de ciutat prenen resplandors de la poètica llar antiga; y en que per una forsa inconscient d' evocació apar que la infantesa espurnegi novament en nosaltres ab cert anyorament del món de las llegendas; no os sembla, dich, més oportú que deixant de banda peroracions fastidiosas y tornantnos franca-ment criaturas tots plegats,—vosaltres que m' escolteu y yo que os parlo—remoguém las cendras encare tebias d' aquell bon temps fugit per sempre?

No os semblaria més oportú que os digués: ¿voleu que os conti un quènto?

No es doncs precisament cap quènto lo que vaig á contarvos; però donant una volada per demunt de las tradicions y supersticions de la nostra terra, vos faré passar en professó per davant vostre una serie de per-

sonatjes llegendaris, aquells que mes nos han impresionat quan éram petits y que podém incloure, si voleu, en un títol genèric: LA GENT DE LA POR.

¿Què es *La gent de la por*? Una nissaga terrorífica, vella com el món, poderosa com los més poderosos tirans, temuda y acatada com els deus de una mitologia vaga y nebulosa, en la qual hem cregut y á la qual hem tremolat en la nostra infantesa; com las primitivas rasses; com la Humanitat, també en sa infantesa, tremolá 'ls primers fantasmas de sa monstruosa teogonia.

Peró al igual que la Humanitat un cop gran va sacudir-se 'l jou d' aquells deus el dia qu' en sa edat madura va reconeixé 'ls ficcions sense consistencia, aixís mateix nosaltres várem sacudirnos en sent grandets el jou de la *Gent de la por* y tan bé várem sacudirlo, que casi casi ab la nostra generació desaparèix fins la seva memoria y ni gayre bé 'ns en recordém per posar a ratlla las rebequeries de la maynada que 'ns vé al darrera. En quant á mí dech dirvos que sols en aquesta temporada del any, quan el cel es gris y 'l vent fret arriba del Montseny com un vell que rondinés esqueixos de rondallas, es quan me sembla veure brotar de la negror de la xemeneya, en forma d' espirals de fum, las ombras macilentas d' aquells deus ferotxes y destronats dels dias de ma infantesa. Llavoras me sembla veure 'ls voltar per darrer cop sota 'l faldar y desaparèixer mostrant-me 'l puny, tan irritats com indefensos.

Els veig un per un, y un per un tal com els veig vaig á presentárvos-els.

Un dels més típics d' aquestos personatjes es *El Follet*.

Invisible, incoloro, impalpable—tota vegada que ni el més petit detall que 'ns permeti reconstituir sa imatge 'ns ha llegat la llegenda—entra per las xemeneyas, pels forats dels panyos, per las escaletxas de las portas; tot ho mira y ho palpa y ho cerceneja. Visura si 'ls plats son rentats, si son escorregudas las aygueras, si son escombradas las cuynas, y jay de la minyona que s' ha atrevit á ficar-se al llit deixant alguna feyna á mitj fer ó malfeta! *El Follet* es inexorable; sens altre mirament la descotxa y li estira 'ls peus ó li dona una surra com ell sab donarlas.

Generalment aquet personatge no va sol; *El Follet* sol anar sempre acompanyat de la *Fantasma*.

Mes curta d' ingeni ó de millor pasta que 'l seu company no 's conta ni se sap d' ella cap malifeta, no 's diu quina es la seva missió...! No obstant, siga com siga, es cert y sabut que solen anar sempre junts y ben avinguts *El Follet* y *La Fantasma*.

El Papo es un altre personatge misteriós, no més definit que 'ls anteriors, però sobradament conegut y temut de la quitxalleta, que se 'l imagina negre, pelut, colossal, implacable. Las mares l' invocan per fer callar á la criatura que plora y rebequeja, y li cridan que no vinga tan bon punt ha cessat la rebequeria. ¡Obediencia molt digna de ser estimada en lo que val tractantse d' un personatge tan poderós! En fi *El Papo*,—es dir, el sol ressó del seu nom,—aplaca rabiolas, fa ficar al llit quan es hora, fa rentar cara y mans... y, sobre tot, fa anar á estudi.

No es tampoc cosa de riure *Las Animas*. ¿Qui son *Las Animas*? Las ánimas... són las ánimas. Hi há una *ánima* en la casa hont se senten sorolls molestos ó inusitats durant la nit; y á primera vista sembla qu' á tot això se redueixen las entremaliaduras de las *ánimas* si bé no es ya poc càstich no poder aclucar l' ull en tota

la nit sentint remenar els plats en l' escudeller, fer cruir els mobles, obrir y tancar portas, arrossegar cadenas, y fins—Deu nos en guart!—estirar el llansol y els peus si massa s' hi engrescan.

Las ànimas son comunment ànimas en pena; aixís es que en fentlos dir algún bé que 'ls fa falta per disfrutar del repòs etern; ó cumplir alguna voluntat no cumplerta—ya per ellas en vida, ya pels seus hereus després de la mort—las ànimas solen entornarse 'n molt enraonadament y deixan d' arrossegar cadenas.

Sabut es que las ànimas s' han aparegut visibles y palpables en diverses ocasions y que fins alguns temeraris s' han atrevit á embestirlas y férlos hi foch, resultant atrapar ó malferir un bromista de mal género, un acreedor inexorable ó un sagristá ávit de missas...; però com are fem tradició y no historia, deixaré de banda tota consideració sobre aquét punt tan delicat, dihent com molts bons creyents: *qu' aquestas no son ànimas de veras*; y que 's fan per medi d' un llansol y un' olla posada demunt del cap, ab dos forats per ulls y una candela encesa á dintre.

Terminaré el capítol de las ànimas consignant la existencia de dugas, condemnadas segurament á errar sens fi ya que no demanan se 'ls *fassi cap bé* ni que se las redimeixi de cap càrrech. Es la una l' *Anima d' en Rodega-cebas* y l' altra l' *Animeta de 'n Cantiret que salta y balla per la paret*.

Recordo que quan yo era petit, aquestas dugas ànimas, la una pàlida com una ceba, tufejant á ceba y rosegant cebas pels sigles dels sigles—aixís me la imaginava yo—y la segona vidriosa, transparenta, en forma de canti tal vegada, saltant y triacant á ran de la paret, pujant y baixant ab la llestesa vertiginosa de la *rata-pinyada*, que 's fá ab un tros de mirall... me glassavan la sanch y 'm posavan la pell de gallina.

Dos altres espantalls evocan també las mares quan agotats tots els recursos lògics y naturals no queda altra manera d' acallar raras y tossuderias.

L' un es l' *home del sac*, qu' arriba ab un sac á coll. L' hont fica 'ls noys que no volen creure y se 'ls endú lluny molt lluny, Deu sab hont; á un lloch d' hont may més tornan... tal vegada porque se 'ls menja. Aquet personalje es, de més prop ó més lluny, parent del *Croquemitaine* qu' á Fransa s' endú las criaturas en una d' aquelles típiças banastas de drapayre.

(Acabará.)

APELES MESTRES.

DOLORAS

EN L' HOSPITAL

Fa dos nits que no dorm, causant molestia sa cridoria y gemechs, á n' als malalts, qu' al pobre agonitzant, plens d' egoisme, apostrofan infames é inhumans.

Ell ab ràbia y furor, ¡sembla mentida! bo y morint malehía 'l seus companys, qu' alegres com los corps de sa agonía: —¡Gracia á Deu! que podém dormir, dirán.

II

La voltan sos dos fills á la malalta y ploran estrenyentli abduas mans; «¡la pobre se 'ns en vá!» diuhen, besantla, y es lo bes que li donan, funeral.

Allí aprop fan brometa unas malaltas

ab quèntos un xich *verts* al practicaüt.

—¡Son joves!... —¡Quin sarcasme, ab sas riallas veure un dol tan puríssim, contrastar!

JOSEPH FALP Y PLAÑA.

QUINT CONCURS

LA COVA DEL FANTASMA (1)

En la nit de Nadal hi havia gran mohiment en lo poble de Viladrau. La noya dels masovers de la masía coneguda per *la Sala*, havia sortit aquella tarde á fer llenya y á las deu de la nit encara no havia tornat. Los pares de la noya, desesperats, se dirigiren al poble y de casa en casa preguntavan si havian vist á la seva Merceneta. Tothom los hi contestava negativament, pero al sentir las exclamacions de desconsol dels pares, tothom s' ofería á ajudarlos á buscar la noya. Un grupo, format pel pare de la noya per duda y tres altres vehins, se 'n anaren cap al cementiri, y al arribar devant del reixat d' aquest lloch, al mateix temps que tocavan las dotze de la nit, sentiren un horrendo tró. Los quatre alsaren lo cap envers la part alta del Montseny y sota la creu de Matagalls varen veure una grossa foguera. (2)

Enlluhernats per aquella resplandor, los quatre homes no veieren com una sombra escalava una de las parets del cementiri y amagantse per darrera 'ls arbres, fugía en direcció á un miserable casalot, que hi havia á l' altra part del poble. Al arribar allá, aquell home trucá de una manera especial, y la porta s' obrí al moment. —Entra, digué la persona que havia obert, qu' era una dona vella y rebeguda de carns. L' home entrá. —¿Tot está fet? preguntá ella. —Sí, respongué ell. —¿La noya? —La tinch en lloch segur. —¿Y la foguera? —Encesa. —Donchs vina. —Y barrant la porta, s' internaren en lo casalot. (3)

Ab tot y que la nit era serena, puig brillavan mils d' estrelles en tota la amplitud del firmament, los quatre vehins de Viladrau, crégueren que per un miracle del cel, un llamp havia encés la brosta seca de la montanya, é impulsats com per un secret providencial que potsé 'ls portaría á descubrir lo lloch ahont se trobava la noya, se dirigiren al punt de la foguera. Aquesta illuminava bona part d' aquella banda del Montseny, y recorrentla per tots indrets, se trobaren de repent devant la entrada d' una cova, mitj tapada per los esbarzers. Tan bon punt la descubriren, se posaren á discutir si hi entrarían y acordantho aixís, se persignaren, murmurant: ¡Deu nos guihi! y s' acostaren al tenebrós forat. Al primer pas que donaren dintre de la cova, la foguera s' apagá quedant tot engolit per las tenebras. (4)

Inútil es dir la impresió que 'ls hi causá aquest inesperat aconteixement; un bon xich de temps restaren inmòvils y silenciosos, fins que 'l pare de la noya, esperonat pel desitj de trobar á sa filla, digué als vehins que l' acompanyavan: És precís continuar l' obra comensada, ara més que may tinch lo presentiment de trobar lo rastre de má Marceneta: en tot lo que 'ns ha passat hi veig quelcom de misteriós que 'm dona esperansas ensemps que m' esporugueix. En aquell precís moment los hi semblá sentir la ressó d' una veu humana, seguidament sentiren

altres crits que acabaren de convencels de que no 's trobaven sols dintre la cova; encendre mistos y avansar cova endins fou obra d' un instant: com més avansaven, lós crits se sentian mes foscós y llunyans. La cova anava tornantse estreta fins al punt de tenir d' avansar mitj-ajupits. Los crits ja no se sentian. De prompte una alenada d' aire fresquívol y 'l veurer lo cel estrellat los hi feu comprendre que 's trobaban en ple aire, eran fora de la cova. (5)

(1) Artur Casademunt.—(2) Conrat Roure.—(3) Juli Torres.—(4) Sebastià Amell.—(5) Pere Bolet.

NOTA.—Fins á l' hora senyalada várem rebre 19 párrafos, obtenint l' honor de la publicació lo que vé firmat per

PERE BOLET

Seguint la costum establerta, poden enviar lo párrafo que deu continuar tan original article, procurant ja anar portant l' acció á son desenllás pera d' aquí dos ó tres párrafos més.

LA REDACCIÓ.

Servey de fora.

VILANOVA Y GELTRÚ.—Molt escás es lo moviment literari de aquesta població.

Lo mes llástimós es que no 's preveu un demá més animat. Veyent sempre casi deserta nostra joya, la Biblioteca-Museo-Balaguer, y omplerts los innúmerables salons de joch, ¿qué pot esperarse?...

Escriptors que en la actualitat son dignes de especial menció:

Lo distingit juríconsult D. Theodor Creus, de dístintas academias, quals treballs històrichs y poéticos l' han fet un reputat escriptor predilecte dels amants de las bonas lletres.

D. Manuel Creus, simpátich escriptor premiat en dístints certámens, y á qui se atribueixen los atildats *Vistazos por la villa*, modelos de amenitat y patriotisme, que publica lo decá de la prensa vilanovina.

D. J. Fabrè, llorejat jove poeta, que sembla se ha dormit ja sobre sos llorers.

D. M. Colomer (Próspero Gándara), avuy ja apreciable escriptor, demá... lo Sr. Temps, te la paraula.

D. J. A. Milá, director del *Diario de Villanueva y Geltrú*, que en algunas polémicas s' ha acreditat de excelent banderillero.

Y los senyors Torrens, Braquer, y alguns altres de menor válua.

Dels quatre ó cinch periódichs que 's publican me-reixen citarse los següents:

Diario de Villanueva y Geltrú, lo segon decá de la prensa de Catalunya, que per dessidia de no sé quí, la majoria dels números no están á la altura que lo seu títol requereix.

La Defensa, setmanari eminentment católich que procura defensarse.

El Pueblo, ó El Eco de los Rabagás, que es lo Tony Grice de la prensa vilanovina.

Y punto final.

S. P.

REUS.—La companyia Calvo-Gimenez se despedí ab l' última producció de D. Joseph Echegaray *Mariana*, representada fa poch á Madrid.

La obra agradá extraordinariament al públich que aplaudí en las escenas més culminants y cridá als actors á las taulas al final de cada acte.

La despedida que aquí 's va fer á la companyia va ser entussiasta per demés

Aquest any lo Carnaval tornarà á manifestarse ab tota sa potencia brilladora, verificantse las tradicionals «Dansas,» escullits y numerosos balls de máscaras, recorrerán la població carros alegòrichs d' actualitat y una munió més de festas que tan renom donan á Reus.

LL. S.

MATARÓ.—Ha tornat ja á presentarse en escena l' inteligent actor D. Enrich Borrás, completament restablert del accident ocorregut á Badalona.

Se presentá ab la representació del aplaudit drama *La Dolores* que obtingué un acertat desempeño.

TARRAGONA.—Dissapte debutá en lo Teatro Principal, la companyia dramática que dirigeixen los aplaudits actors Calvo y Gimenez, ab la célebre comedia en 3 actes *La bola de nieve*; la execució si-gué acertadíssima, distingintse tots los actors, especialment los Srs. Calvo y Cuevas.

Lo públich aplaudí ab entusiasme á la Srta. Co-beñas, que reuneix excelents facultats y condicions artísticas.

Per fi de festa, se posá en escena la celebrada comedia en un acte *La sota de bastos*, que s' hi distingí especialment l' actor cómic Sr. Diaz.

Entre las obras posadas en escena últimament, figuran la tragedia del Sr. Guimerá *Mar y Cielo*, tradu-hida al castellá, y *Don Alvaro ó la fuerza del sino*, essent totas molt aplaudidas.

En la societat titulada «Club Tranquil» han posat en escena últimament obras castellanas y també algunas de catalanas, figurant entre ellas las bonicas pessas en un acte *Cura de Cristiá y Sebas al cap*. Tocant á Terpsícore no cal parlarne, perquè en todas las societats se fan balls, essent tots molt animats.

R. F.

DE TAULADAS EN AMUNT

Es de nit; brilla la lluna
iluminant las teuladas,
que son tan sols habitadas
per la familia gatuna.

Ni 'l més defallit remor
fereix la més fina orella:
sols de gats una parella
en un recó 's fan l' amor.

—¡Vida meva!— (diu lo gat.)
ton pesar d' avuy me mata.

—Si, t' estimo, (diu la gata)
t' estimo molt en vritat.

Lo dolor que veus en mí,
Mitifú de mas entranyas,
es que 'm sembla que m' enganyas

y jo t' estimo á desdî...
Jo t' estimo., ¡marramaul!
jo t' estimo de tot cor.
¡Tu has sigut mon primé amor
y per xó no visch en pau!
¡Tu m' enganyas Mitifú!
Tu m' enganyas ¡ay! pobreta!
—No ho creguis aixó, Mixeta;
mon amor es sols per tu.
—Es que m' han dit...

—Que t' han dit!...
—Que ab una gata galana
jove, rica y castellana
te van veure l' altra nit.
—¡Mau refufú marramaul!
¿Aixó t' han dit? ¡es mentida!
Que 's presenti desseguida
l' embustero que tal diu!
¡Que vingui! fuu! ¡mon furor!...
¡Y has cregut aixó de mi!
—Ja veurás, com m' ho van di...
—No 'm fassis tan poch favor...
Saps qu' estem juramentats,
mon cor es teu, viu en pau...
—Com vosaltres sou tan gats
y una es débil y...

—Tonteta,
no cregas res de ningú,
—¿M' estimas molt, Mitifú?
—¿Que si t' estimo, Mixeta?
t' estimo com... no 's pot di;
tu ets mon be, tu m' alegria,
y 'l gran goig espero 'l dia
que al meu voltant vegi, si,
mitxa dotzena de...

—Calla...
que 'm ruburitzo y desdoras...
—De gatets negres com moras,
¡que m' agrada la canalla!
—¡Si 'l meu pare ho sapigués.
pobreta de mi ¡pobreta!
—No tingas cap por, Mixeta,
ton pare no sabrà res.
—Tu ja ho dius, mes ¡mes ay de mi!
sola ab la culpa carrego...
tu ets libre y tot...

—Al cel prego
que mes no ploris.
—Si si...
tu ja ho dius, mau, mou, miu, mau
que no plori...

—Per favor,
parlém sols del nostre amor,
confia ab mi y viu en pau.

Pausa llarga no 's sent més
que marramaus ofegats;
suspirs llarchs y entrecortats
y la remor d' algun bes.

—Serás meu eternament?
—Eternament seré teu.
—Adeu, donchs, Mitifú, adeu,
no olvidis lo jurament.
—Adeu Mixeta.

—Adeusiau.
Fins á dema Mitifú.
—No cregas res de ningú.
—Sempre teva. ¡Marramaul!

Giran eua tots dos gats
després de ferse un petó,
cada hu per lo seu cantó
quedant contents y enganyats,
puig al passar cinch minuts

de fer l' última besada,
en la mateixa teulada
en Mitifú, sens embuts
fa l' amor buscant brometa
á una gata molt galana
blanca, jove y castellana,
en tan que nostra Mixeta
darrera una *xamanega*
tres teuladas mes avall,
sens cap pena ni treball
juga, riu y be 's *recreya*
ab un gatás gras y roig,
fins que cansada y joyosa
sa abraça ab ell, carinyosa,
que la petoneja boig.

Un vehi que d' un balcó
tot ho ha vist y ho ha sentit,
sens fer lo menor brugit
exclama al fi al veure aixó:
—Mon de trampas, mon de monas.
Devant tals atrocitats
si 'ls homes los diuen gats,
als gats qu' als dirèm ¿personas?

LLUIS MILLÀ.

Teatros locals

LICEO.—La nit del benefici del mestre Mugnone, lo Gran Teatre presentava un brillant aspecte. Lo més granat de la societat barcelonina s' aplegá pera rendir un tribut d' admiració al beneficiat que tantas simpatias ha sabut guanyarse.

Se representaren dos actes del *Orfeo*, la sinfonía de *Mignon*, que 's va haver de repetir y varis fragments de *L' Arlesienne* que l' orquesta executá ab un ajust notable. Pero 'l principal atractiu de la funció consistí en la representació de la ópera *Il birichino*, original del propi Mtre. Mugnone.

Es aquesta una obra en la que 'l seu autor ha fet gala de sos coneixements orquestals. La Sra. Boronat interpretá la part de protagonista ab molt desenfado, fent ressaltar las bonas qualitats que conté la partitura.

També ha tingut lloch últimament lo benefici de la Sra. Boronat, que 's veje aixis mateix molt festejada.

CIRCO.—Va ser de tal tamanyo 'l bombo que *a priori* va donarse á la companya d' opereta italiana que dissapte passat debutá en aquest teatro, que 'l públich hi aná ab la esperansa de veure algo d' extraordinari.

Pero desgraciadament las esperansas resultaren defraudadas ó poch menos. La companya Tani no sobrepuja ni quasi iguala á las moltas companyas del seu género que en varias ocasions nos han visitat.

ROMEA.—La funció dedicada á la memoria del poeta Zorrilla va resultar brillant. En ella 's representá una loa escrita per D. Frederich Soler, en la que hi prengueren part tots los artistas de la companya, 'ls quals llegiren inspiradas poesias dedicadas totas á enaldir la memoria del gran poeta. Dilluns tingué lloch lo benefici de D. Modest Santolaria, representantse la tragedia *Hydro-Mel*, de don Ernest Soler y estrenantse la comedia en un acte *La mosca al nas*, original de D. Frederich Soler. D' aquesta obra 'n doném compte en la secció corresponent.

NOVETATS.—També en aquest teatro 's celebrá una funció á la memoria de Zorrilla, representantse *Don Juan Tenorio* y llegint al final los actors diferentas composició poéticas.

Del estreno del drama *Herencia de sang*, ne parlém en altre lloch d' aquest número.

TÍVOLI — Ab bon éxit, s' ha estrenat una sarsuela que porta per títol *El gorro de Fermin*, original de D. Joseph M. Pous, música del Mtre. Pérez Cabrero. La obra conté algunes escenas ingeniosas y un diàlech abundant en graciosos acudits. La música que l' amenisa es lleujereta, pero molt agradable.

ELDORADO. — Dissapte passat s' estrená la sarsuela *La encerrada*, lletra dels Srs. Perrin y Palacios, música del Mtre. J. Giménez. Es una producció sense gayres pretencions, pero qu' entreté agradablement. En quant á la música conté varis números molt inspirats. Lo públich demaná la repetició d' algun ells. La execució bona.

LABRUGUERA.

Novas

Havent sigut en gran número los senyors que s' han presentat després del dia ficat, pera verificar lo cambi del exemplar del *Clarís*, hem cregut convenient concedir un nou plasso que terminarà lo dia 11 del corrent. Pot aprofitarse també, ab las mateixas condicions pera l' exemplar de *L' Agulla*. Passat lo dia ficat, sentirem no poguer atendre cap reclamació que per aquest sentit se 'ns fassi.

Lo diumenge dia 12 del corrent veurá la llum lo primer tomo de la *Biblioteca Popular Catalana*.

A jutjar pels treballs que hem vist, augurém un gran éxit á dita Biblioteca, donchs omplirà la necessitat que dintre la publicació catalana feya sentirse, com es la de adquirir á preu econòmic las millors obras. Cada volum costará dos rals. Lo primer es de poesias de D. Frederich Soler.

Segons llegim en *La Dépêche*, dimecres de la present setmana devia debutar á Cete una companyia de sarsuela espanyola dirigida per D. Joseph Gil.

Estavan anunciadas las obras *Colegio de señoritas*, *Chateaux Margaux* y *Las campanadas*.

La companyia té anunciadas un obra de D. Enrich Gaspar, cónsul espanyol en aquella passá y *El rey que rabió*, presentat ab bonichs trajos y novas decoracions.

Dimars vinent tindrà lloch en lo Teatro de Nove-tats una funció en honor del popular escriptor C. Gumá, en la que s' estrenará una comedia en acte y 's representarán varias produccions originals de dit autor.

S' ha publicat lo Cartell dels Jochs Florals del present any. No l' insertém per sa llarga extensió y haverho ja fet casi tata la premsa diaria.

Ha passat á esser quinsenal la important revista *L' Avenç* que fins ara s' havia publicat mensualment.

Un conegut autor ha presentat á la empresa del teatro Rómea un quadro dramátich, de costums militars, titulat *Lo Deber*.

Han quedat elegits pera formar la nova Junta del Centre Catalá de Sans, los Srs. següents: D. Emili Boix, president. D. Agustí Cuyás, Vis-president; don Francisco Moncau y D. Ricardo Biosca, secretaris. D. Pere Roig, tresorer. D. Salvador Regon, D. Joseph Guarro, D. Joseph Juncá y D. Joseph Cuyás, vocals.

Enigmas

XARADAS

I.

—¿Me vol dos senyor Ginés
quin preu te aquesta total?
—Molt barata.
—¿Y quant val?
—Li contaré poch dinés.
—A veure donchs quan *dos-tres*.
—Deu pessetas.
—Masa *hu-terça*.
—Es obra de *tres-inversa*.
—Y que ho siga no hi res.
—*Dos-tercera*, que la troba,
prima-tres.
—No, ja ho pot *dos*.
—Nou pesetas.
—Vaja dos,
me la quedo. (Es bona proba)

F. TARRAU.

II.

Aliment de molta estima,
es la prima;
riu que mals resultats dona
la segona,
y negativa ademés
es ma tres.
Si 'l lector no llenca al foch
cansat de rumia, al final
trobará que ma total
es un nom que s' usa poch.

C. JULIAN BUSQUETS.

Las solucions en lo próxim número.

AVIS

Queda establert lo regalo de costum entre 'ls senyors qu' envihin las Solucions.

Solucions als Enigmas insertats en lo número 50.

GERGLIFICH I. — *Mon de monas*.
I. — *Per dias los mesos*.
II. — *Si tens pu sech festen sopas*.
IV. — *Per notas la solfa*.
V. — *Any de peras mal any per las eras*.
VI. — *Per diaris los kotoscos*.
VII. — *Com m's confites m's confits*.
VIII. — *La u entre la q y la i es muda*.

Varen presentarse 44 plechs baix l' ordre següent:
1. J. C. Casas. 2. Juli Torres. 3. Victorino Casals. 4. Román Bonafé
5. Jaume Solas. 6. Cantimplora. 7. Vicens Orsola. 8. Jaume Casta-
nyolas. 9. Carmeta Tiaent. 10. F. T. U. — 11 Poch Pich. 12. Ramonet
Garrell. 13. Santaneta. 14. a. e. i. o. u. 15. Noy Bufo. 16. Joseph Tas-
conet. 17. Hostafranchi. 18. Carlos Juyent. 19. Lluís Menut. — 20. J. M.
Vidal. 21. Antonet Narisaz. 22. B. Rujaca. 23. J. Aben Mundivals. 24.
M. T. 25. S. Aivanob. 26. J. Mari. 27. Maria Pujol Lluch. 28. Joseph M.
Feliu. 29. Un quinquillaire. 30. Cintet Barrera y Cargol. 40. Narcis
Romaguera. 41. Agustí Cristells.
Resulta premiat lo número 19, que correspon al plech firmat pe
Lluís Menut.

Correspondencia

Un Argenté; Anton Rafecas; Joseph Refusa; Un trompa; Rossendo
Sals; Salus; Cantimplora; Ramon Arana; Jaume Castanyolas; J. F. T.
Ramiro Casas; D. Melons; E. Llavayol; F. Tarrau; A. Amigó; M. T. y
Un calsas; no 'ns va prou be lo que han enviat.

Ramon Calat, Juli Torres, Un Xafarder, Gumersindo Nofarré, Un
pom d' escala, Hostafranchi, Un fumador, B. Rujaca, E. Vinyas, Cin-
tet Barrera y Cargol, M. Companya y E. Periu; anirà alguna cosa.

Lluís Casals; si va sera molt escursat. — Carlos Fortis; y las solu-
cions. — Joseph Revila, vagi enviant y no s' impacientí. — Poch Pich,
anirà. — Rondallaire, es molt gastat. — Joseph Pereira, n' hem rebut
molts. — L. T. Vilasaca, en sellos de quinze ó deu céntims. — Casa-
mell, som amichs de la activitat, disposi. — J. Salau, arriua tart. — J.
V. fet l' envió. — Ramón Ferriol, arreglada anirà. — F. B. Valencia,
rebut. — Mateu Sabrisas, anirà. — Salvador Bonavia, de voste una.
— Francisco Corbella Vilas, era referent als enigmas y dmés, de lo
últim anirà alguna cosa. — Pere Giné Font, referent á aquet assumpto
n' han vingut molts. — P. Rovellat, anirém publicantias. — Regionalista,
l' arregla em una mica. — Sabateret del Poble sech, lo composició anirà,
por lo altre ja trovará una nota. — J. G. Suarez, va bé, pero l'
assumpo es passat. — Lluís Salvador, anira retocat. — J. M. T. ja ho
veura. — I. Martina, no podém servirlo. — Jaume Solas, es molt tetrico.
— Dolors Mont, anirà. — Lluís Viola, fassi altre genero. — M. Serra Castells
no s' hi trova prou contrast. — Anton Gelida, un tant sols. — Carlos Fuster,
ja sab que nostra sortida es puntual. — J. B. Matorell, carta per
correu. — Lluís Menut, ja 'ns deuréem veure. — August Capitel, ab tot
y son apellido, la composició no se aguanta. — Ramon Trias, no pas
per ara. — Francesch Torres, anirà. — A. Pallejá, algo. — Un fumador y
Joan J. Vinyoli, van bé, pero ofereixen poca novetat. — A. P. Mollet,
rebut y graciás. — Jaume Estrella, es poch cuydat. — Artur Casademunt,
va bé. — Narcis Lluch, lo seu no fila prou.

Gracias als autors dels párrafos pera *La coxa del fantasma*.

Imp. — Muntaner, 10.